

DEBRECZEN

A DEBRECZENI FÜGGETLENSÉGI PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben: Félévre 6.— kor., negyedévre 3.— kor.
Vidéken: Félévre 9.— kor., negyedévre 4.50 kor.

Felelős szerkesztő:

MÓRICZ PÁL.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Dégenfeld-tér 2. szám. — Telefon 412. szám.
Egyes szám ára 4 fillér.

Rákóczi Ferenc író- deákja.

A fáradhatatlan Thaly Kálmánról

Ujabb művel gazdagította
a Rákóczi-kor irodalmát.

Debrecen, szeptember 9.

Hatalmas terjedelmű nagy könyv fekszik előttem. Háromszázhetvenkilenc oldalra terjed ez a mű. Midőn lapozgatom, kiragadja lelkemet a silány jelenből. Nagy érzésektől andalodom el. Nagy hódolattal telik el a lelkem! Nagy hódolattal és rajongással Rákóczi Ferenc emléke iránt, mely a haza imáadásnak, a jellemnemességnek legfényesebb példáival ragyog felém a századok múltán is.

Thaly Kálmánnak köszönheti a magyarság és művelt világ, hogy Rákóczi Ferenc ma már minden ráfogástól menten áll előttünk. Bár a világalandorság szemfényvesztő regényes mázát igyekeztek rákenni bestye szájak, bérenc tollak. Mint tintahal a tengervízét, úgy ezen különféle rendű, rangú írók, elvakult kortársak is a kristálytisza jellem életforrásának bepiszkolásával, felkavarásával próbálkoztak elterelni az ítélkezés figyelmét történeti valóságok felől.

Volt rá idő, komédiásbódékban rablókapitányokkal, világesaló kalandorokkal egysorban, egyszerű jellemzéssel mutogatták, kiáltották ki a rebellis „fürszt Ragotzi“ báb-alakját. S hogy ma mégis a maga fehér szépségében tündöklék előttünk Rákóczi Ferenc! S hogy ma mégis teljesen szeplőtelen a nagy szabadsághős és legnemesebb ember emléke, — ki valaha élt!.. Ezt Thaly Kálmánnak köszönheti a magyarság és az igazságot szomjuhozó művelt világ.

Thaly Kálmán egész munkás életét Rákóczi Ferenc életének tisztázására, Rákóczi Ferenc korszakának megvilágítására áldozta! És e maga nemében páratlan sikerű gazdag munkásságával a külföldi tudományos körök figyelmét és elismerését is kiérdemelte! Hiszen Rákóczi Ferenc küzdéseivel Európa akkori történetébe is belevágta ne-

vét fringijával, de vezérlő nagy lelki tulajdonságaival is, melyek korának legelső emberei fölé emeltek a bujdosó fejedelmet!...

Valóban egy Thaly Kálmánnak kellett születnie, hogy méltó magyar-
rázója támadják a fejedelmi bujdosónak! Hogy e magyarázatok alapján a külföldön is megértsék Európára kiható súlyát, jelentőségét az árva magyar nemzet akkori élethalál harcának, amelyben annyi fénysugár, annyi sötét borulat váltakozott... Mignem összetörték a tárogatót és a fejedelmet! A fejedelm bujdosásba ment.

Egy személyben ihletett nagy költőnek, de egyszersmind tudományos segédeszközökkel dugzadagon felruházott alapos, fáradhatatlan, egész életének önfeláldozására képes tudós elmének és a mélységek biztos szemü, biztos kezű kutató buvárának kellett lenni annak, aki ezt a fejedelmet és korát úgy megértette, aki ezt a fejedelmet és korát úgy megvilágította, úgy megmagyarázta, miként Thaly Kálmán hatalmas könyvtárra tehető műveiben cselekszi.

Thaly Kálmán költő is, tudós is egyszemélyben, ebből következik bámulatos nagy irodalmi muokasságának századokra kiható varázsa és sikere.

Bámulatos erőre vall, hogy e sikereit még ma is mindig gyarapítja Thaly Kálmán. Sem magas kora, sem betegeskedései, sem a politikai szerepléssel együttjáró nyüggök nem gátolhatják munkájában ezt a fáradhatatlan nagy lelket. — Mert Thaly Kálmán — időnként — még ma is újabb felfedezésekkel, újabb művekkel gazdagítja nemzetét és a tudományos világot.

Ezen soraimat is éppen ez a körülmény teszi alkalomszerűvé, hogy most legujabban, a folyó 1909-ik esztendőben is becses nagy munkát adott közre Thaly Kálmán.

— „De Saussure Cézár élete és munkái, különösen II. Rákóczi Ferenc fejedelemtől szóló Emékiratai,“ ez a mű címzése szerint. — Midőn ezen mű leveleit lapozgatom, az elébem tárt nagy idők, nagy emberek emlékeitől hódolattal, szeretettel telik el lelkem és debreceni hü-

választóinak, a debreceni polgárságnak nevében is hódolattal üdvözlöm a nagy idők, nagy emberek író deákját, Thaly Kálmánt, akit a magyar tudományos világ dicsőségére még sokáig tartson meg az Isten!

Móricz Pál.

A kamara közgyűlése.

(Tagváltás. — A debreceni kirakat verseny ügye. — Allamsegélyek kisiparosoknak. — A kamara költségvetése. — Állásfoglalás több fontos kérdésben. — A kamara segélyei és ösztöndíjai.)

A kerületi kereskedelmi és iparkamara a nyári szünet óta első közgyűlését a helybeli és kerületi tagok élénk részvételével tartotta meg. A közgyűlésen Szent-Királyi Tivadar kamarai elnök vezette a tárgyalást.

Az elnökség jelentését és az időközi ügyszorgalmat ismertetését Szávay Gyula titkár terjesztette elő. A kamarai tagok sorában Kiss J. Ferenc elhunytával változás állt be; tagul Hauer Bertalant hívták be. Az elnöki jelentések sorából kiemelkedőbbek: a boszniai kereskedelmi tanulmányut országos mozgalmában részvétel ügye és Debrecenben, Karácsony előtt kirakatverseny tartásának elhatározása.

A kamara felterjesztéseire nyert miniszteri elintézkedések közül kiemelkedőbbek az ipartestületek portómentességének kiterjesztése, a nagykaroly-budapesti telefonkapcsolat megjavítása, a folyékony borseprőre kedvezményes díjtétel kieszközölése.

Ez alkalommal is igen nagyszámú államsegélyes ügyről tett jelentést a kamara közös bizottsága. Különösen igen nagyszámú és jelentős összeg erejéig nyertek gépszegélyt a kerület kisiparosai.

A közgyűlés helyesléssel fogadta el a jövő év költségvetését, mely a fokozatos szilárdulás örvendetes jeleit mutatja. A költségvetés a rendes bevételeket 72.000, a kiadásokat 71.000 koronában irányozza elő. Ebből a személyzeti kiadás 32.800 K dologi kiadás 24.200 K iparfejlesztési, iskolai és ösztöndíj-célokra 10.700 korona.

A gabonavámok felfüggesztésére irányuló indítványt a kamara nem helyesli, mert a mezőgazdasági érdekek e kérdésnél döntő fontosságúak. Azonban kérelmezi az orosz buza behozatalánál az erre szoruló északkeleti malmok részére a vasúti fuvarkedvezményt. A görög kereskedelmi szerződéssel kapcsolatban oly törvényes intézkedést szorgalmaz, mely Ausztriában is tilalmazza a mazsolaszőlővel való édesített borok készítését. A baja-bátaszéki vasút kérdésénél állást foglal a kamara a fővárosi érdekeltek azon mozgalmával szemben, mely külön díjtételeket kíván a fővárosnak.

Dr Rédei s. titkár előadásában részletes tárgyalás alá vette a kamara közgyűlése az új védjegytörvény tervezetét, melynek több részében módosítást hoz javaslatba. A köz-

A „Debreczeni Vasöntöde és Géplakatoság“

saját gyártmányu, kiállításokon többszörösen kitüntetett árukészleteit, melyek legjobb szerkesztésű községi-, gazdasági- és háztartási kutszivattyukból; cséplési-, raktári-, udvari-, kerti vízfecskendőkkel; vasvázu kerti-padok és diszes veranda-butorokból; kiváló szőlőmalmok- és erőfejtésben felülmúlhatatlan borsajtókból állanak, a Péterfia-utca 73. szám alatti raktárhely megszüntetése miatt leszállított áron árusítja.

lekedési ügyek csoportjában: a napraforgó olaj ipar érdekében a közgyűlés felírta a vasúti kormányhoz, hogy az olajküldemények helyes és szakszerű kezelése iránt a közegyek kitaníttassanak s a szakszerű kezelés állandó felügyelet alá kerüljön. A vasúti menetrend változások során a Debrecen-budapesti vonal mind kedvezőtlenebb elbánásban részesül. Ennek orvoslását kéri a közgyűlés. A gabona szállító érdekelttség és a felvidéki petroleum-finomítók díjszabási helyzetének javítása iránt jól indokolt felterjesztést intézett a közgyűlés. A vasuton visszamaradó áruk árverezése tárgyában a közgyűlés hatósági közeg kirendelését és az árverezési eljárási eljárás cél-szerű reformálását javasolja.

Dr. Rácz segédtitkár ismertette a kamara ez évi ösztöndíjpályázatainak eredményét. A kamara 20 fiatal iparost és kereskedőt, 11 munkást részesített ösztöndíjban s 85 jeles végzettségű iparos és kereskedőt tanulóknak adott ezüst kitüntető érmet. További 9 iparosnak nagyobb állami ösztöndíjat eszközölt ki. Kamara segélyeket szavazott meg: a m.-szigeti iparos és keresk. tanoncskolának 200, a m.-szigeti iparfejlesztő bizottságnak 500 koronát.

Dr. Radó fogalmazó ismertette a fővárosi cukrászok iparistületének a műzsírok használata tárgyában a kamarához intézett megkeresését. A kamara nem tartja indokolt-nak a nagyközönségnek a műsírakkal szemben csakis nálunk fennálló előítéletét. A szépen fejlett cukrásziparnak elsőrangú érdeke az, hogy a közfogyasztásra teljesen alkalmas műzsírok felhasználásában ne gátoltassék. A temesvári kamara a súlyrendszernek a tűzifakereskedelemre való kiterjesztése iránt intézett felterjesztést keresk. miniszterhez. Kamaránk a kétéves vágású fára feltétlenül helyesnek tartja. Célzerűnek találja a kamara a súlyrendszer alkalmazását a közszállításoknál. A kassai kamarának a magyar papíripar védelme érdekében a keresk. miniszterhez intézett felterjesztését a kamara felterjesztés-leg pártolja. Örömmel vette a közgyűlés tudomásul, hogy a kamarának ismét sikerült jelentős hadsereg szállításokat megszerezni a kerületbeli epösz-kisiparosok részére. Nagyszámu vásárvám és piaci helypénz ügyében, végül sok ipari, kereskedelmi szakvélemény kérés megkeresésre hozott a kamara közgyűlése határozatot. Végül bemutatta az elnökség Plavics Cedmil új fogalmazó-gyakornokot, ki az eszéki kamara kebeléből a végből lett egy évre a kamarához kiküldve, hogy itt a kamarai ügymenetben és a magyar nyelvben jártasságot sajátítsa el.

A virilis névjegyzék kiigazítása.

Az igazoló választmány üléséből.

Debrecen, szeptember 9.

A város igazoló választmánya ma délután a városházán ülést tartott. Jelen voltak dr. Ujfalussy József elnöke mellett dr. Nagy Lajos, Torók Péter bizottsági tagok és dr. Tóth Emil jegyző.

A választmány az ideiglenesen összeállított virilis névjegyzék ellen beadott felszólalásokkal foglalkozott s azon tagokat igazolta, akik kérték adójuknak kétszeresen való beszámítását.

Ennek alapján felvették a virilis névjegyzékbe a következőket: Kardos László kereskedő, dr. Ujfalussy József kórházi főorvos, Szikszay Lajos építész, Grósz Nagy Ferenc gyógyszerész, ifj. Jóna János gazdasz, dr. Lukács Emil ügyvéd, Hauer Bertalan, dr. Irinyi István, Szikszay Szabó László, dr. Szilágyi Imre, dr. Nagy Lajos, dr. Kocsár Gábor, dr. Megyeri Pál, Kola János, Vadon

Sándor ügyvéd, Kondor Zsigmond, Kolbenhayer Kálmán, Rokler Béla, Porubszky Jenő, Gajzágó Béla bírók, Fráter Imre, dr. Szotyori Nagy Kálmán, dr. Varga Emil orvosok, Löfkovits Arthur kam. beltag, Szávay Gyula kam. titkár, Szentkirályi Tivadar kam. elnök, Sümegi Béla tanár, Debreceni Jenő mérnök, Török Gábor erdőmester.

A választmány állandóan ülészik s a névjegyzék kiigazítását eszközli a beérkezett felszólalások alapján.

Az egyfolytában való tanítás.

Elrendeltek a ref. elemi iskolákban.

Nagy vita a presbyterium gyűlésen.

Debrecen, szeptember 9.

Igazalmas részlete volt a református presbyterium tegnapi gyűlésének, mikor az egyfolytában való tanításról volt szó, amely körül olyan hatalmas és élénk vita fejlődött ki, amilyenben régen nem volt része a presbyteriumnak.

Az egyfolytában való tanítást a tanítótestület kezdeményezte. Az iskolaszék szótöbbséggel a tanítótestület álláspontjára helyezkedett és indítványozta a presbyteriumnak, hogy rendelje el az egyfolytában való tanítást. Ez azonban nem ment olyan könnyen. Az indítványnak sok ellenzője akadt, mert az egyfolytában való oktatás a polgár-és iparoscsaládok régi, megszokott életrendjét, szokásait zavarja meg azáltal, hogy a gyermekeket a késő déli órákig tartja az iskolában. Már pedig a református egyház hatvanöt elemi iskolájában javarészt polgár-és iparosemberek gyermekei járnak, így érthető az az ellenkező, melyet a presbyterium egyrésze indított az indítvány ellen. Azonban a nagy vita után egyetlen egy szótöbbséggel mégis keresztül ment.

A gyűlésen Somogyi Pál előadó főjegyző terjesztette elő az iskolaszék javaslatát, melyet csak egyfolytában való tanítás iránt a városban és általában mindenfelé elterjedt kedvező vélemény kényszerítő hatása alatt ajánl elfogadásra.

Az első felszólaló Pető Lajos volt. Szerinte a polgárság életrendje nem engedi meg az egyfolytában való tanítást. Lehetséges állapot lenne az, hogy a gyermekek délre ne legyenek otthon a polgárcsaládoknál. De ellene szól az indítványnak az a tény, hogy az egyfolytában való oktatás a gyermek szellemi kepeségét kimeríti.

K. Tóth Kálmán hosszabb beszédben megokolja az indítványt, mely mellett — szerinte — egészségi indokok mellett erkölcsi indokok is szólnak. Az elemi iskolások nagy része külsőségeken lakó szülők gyermeke. Többen, hóban, fagyban négyezer keil nekik nagy utat megtenni. Vagy délre ottmaradnak az iskolában és egymás között, felügyelet híján, minden rosszra vetemednek. Megkéselik egymást, stb. Figyelmébe ajánlja a presbyteriumnak a tervbe vett órarendet. Csupán kétszer egy héten lesznek előadások déli egy óráig, a többi napokon pedig csak délig tart a tanítás. A könnyebb tantárgyakat a déli órára osztották be, így a tanítás eredményessége szempontjából sem lehetne semmiféle kifogás. Kéri az indítvány elfogadását.

Sáfár László és Herczeg János tanítók ellenvetésektől kísérve, nagy zaj közben hasonló értelemben beszélnek. — Sáfár László

felemlíti, hogy 6 tanítványainak szüleit megszavaztatta és 117 igenlő szavazat ellen csupán egy szavazat jött be, melynek küldője nem helyesli az egyfolytában való oktatást.

Felkiáltások: Százannyi ellenszavazatot lehet kapni! — Az a szavaztatás nem sokat ér!

Márton Imre a javaslat ellen érvvel. Sikeresebb a tanítás a délelőtti, délutáni óra-beosztás mellett. Debrecen lakosságának nagy része olyan szokásokat, melyekre kedvezőtlen lenne az új beosztás. Es ezt méltányolnia kell a presbyteriumnak. A gyermekekre nézve már azért sem lehet jó az egyfolytában való tanítás, mert orvosi tekintélyek sem ajánlják. Hogy egyik-másik tanító a szülőket megszavaztatta, az nem bizonyít még mindent. Ő úgy van meggyőződve, hogy éppen az ellenkezőjét kívánja a szülők tulnyomóan nagy része.

Hosszabb beszéde után, melyben nagyon sok és nyomós érvet hozott föl, az indítvány elvetését kérte.

Oláh Károly hevesen szól a javaslat mellett. A kérdésnek egész irodalma van már. Tudósok, pedagógusok vitakoztak, irtak róla. Elvi szempontból felesleges is tárgyalni a dolgot. Annyi bizonyos, hogy az egész világon bevált a rendszer, tehát mi is megpróbálkozhatunk vele. Különben is csak egy évi próbaidőről van szó, ha nem válik be, elvetjük.

Erre az elnök feltette a kérdést: Megengedi-e a presbyterium az elemi iskolákban egy évi próbaidőre az egyfolytában való délelőtti tanítást?

Tizennyolc igen szavazatot adtak le és ugyancsak tizennyolc nemet.

A szavazatok egyenlő állása miatt az elnök névszerinti szavazást rendelt el. Tizennyolcan szavaztak a javaslat mellett és tizenheten nem.

Az elnök a javaslatot egy szótöbbséggel elfogadottnak jelentette ki.

Mint halljuk, a határozatot felebbezéssel fogják megtámadni.

A polgármesterek kongresszusa.

Távirati tudósítás.

Kassa, szeptember 9.

Ma reggel 9 órakor vette kezdetét a polgármesteri kongresszus, amelyen Brolly Tivadar, Pozsony város polgármestere elnökölt. Brolly első sorban üdvözölte a megjelenteket, majd Éder Ernő, Kassa város polgármestere üdvözölte a kongresszus tagjait. Napirenden volt a városi hitelügyletek rendezése, melynek előadója dr. Ákos Lajos városi tanácsos volt. Több hozzászólás után a kongresszus úgy határozott, hogy szűkebb körű bizottságot fog kiküldeni, amely eljárása eredményéről annak idején a kongresszusnak jelentést tesz és az elnökség azután a törvényhatósági városokat rendkívüli értekezletre hívja össze Budapestre. Napirenden volt még a városi tisztviselők fizetésrendezésének kérdése, amely ügyben a kongresszus akként határozott, hogy sürgető feliratot intéz a belügyi kormányhoz.

A kongresszus után a résztvevők lementek a székesegyházban levő sirboltba, ahol megkoszorúzták Rákóczi fejedelem és bujdosó társainak koporsóit, ahol Brolly Tivadar pozsonyi polgármester beszédet mondott.

Délután 1 órakor a város diszebedét adott a kongresszuson résztvevők tiszteletére, kiknek nagyrésze Kassáról a Tátrába rándult.

Menyasszonyi ékszerek

==== pazar választékban, legolcsóbban ====
Löfkovits Arthur és Társa
 özégnél, DEBRECZEN, Piac-utca 38.

Irodalom, művészet.

Egy volt debreceni diák felfedezése.

Thaly Kálmán legújabb könyvéből

Rákóczi francia udvari nemesének levelei.

A Magyar Tudományos Akadémia kiadásában most, a folyó évben adta közre Thaly Kálmán „De Saussure Cézárnak II. Rákóczi Ferenc fejedelem udvari nemesének Törökországi leveleit 1730—39-ből és följegyzéseit 1740-ből a fejedelem utolsó éveiről, haláláról, végrendeletéről és emlékiratairól eredeti francia szövegben és magyar fordításban, bevezetéssel, magyarázatokkal és történelmi jegyzetekkel kísérve”.

Thaly Kálmánnak ez az újabb közreadott műve is kincsesládák Rákóczi életének. De, a Thaly Kálmán nagybecsű „bevezetése” reánk, debreceniekre azért is érdekel, mert a mű sikeréből szép részt juttat a debreceni kollégium egykori egyik jeles diákjának is. Erre vonatkoznak Thaly Kálmánnak következő érdekes sorai:

„Református egyházkerületeinknek ma is megvan még az a jó szokásuk, hogy végzett theologus ifjaik legjelesebbjeit a külföld protestáns egyetemére küldik ösztöndíjjal egy-két évre, magok továbbképzése és esetleg a theologia tudori rangjának elnyerése céljából. Ekként küldé ki az 1906-ik év őszén a tiszántúli egyházkerület Svájcba, Kálvin városának, Genève-nek híres egyetemére a debreceni kollégiumban a hittudományokat kitérítéssel végzett és segédlelkészé avatott Tóth Sándort. E lelkes magyar ifju az egyetemre beiratkozván, csakhamar otthonossá lón Genfben, ahová ajánló levelet is vitt egy igen előkelő állású és származású urhoz, dr. Claparède Sándorhoz, genèvei ref. egyház főgondnokához, aki nemzetünk iránt meglehetősen rokonszenvet táplál, kiváló, tudományos képzettségű ur és különösen a történelmi tudományok iránt érdeklődik, mint a genèvei történelmi társaság buzgó tagja. Claparède urnak közvetlenül Genf mellett fekvő villájában Tóth Sándor a legszívesebb fogadtatásra talált és magyar születésű hitvesének jóindulatát megnyervén, gyakran eljárt hozzájuk. Egyik látogatása alkalmával, (1907 január vége felé) szóba kerülve Rákóczi fejedelem hamvainak hazahozatala s hálás nemzete részéről lett oly nagyszerű fogadtatása, — Claparède ur, kinek gazdag könyvtára van, megkérdező fiatal vendégét: ha ismeri-e Rákóczi Emlékiratait?

Tóth Sándor azt felelte, hogy igenis, ismeri és olvasta annak, a Rákóczi-kor történetbúvára és az ő debreceni országgyűlési képviselőjük, Thaly Kálmán által közzétett s történelmi jegyzetekkel kísért magyar kiadását; azonban az eredeti francia kiadást még nem látta.

Claparède ur mondván, hogy ez neki meg van, könyvtárából menten ki is kereste és Tóth kezébe adá a hágai 1739-iki hat kötetes kiadásnak egy teljesen ép, pompás példányát, melyet is a szemes magyar ifju érdeklődéssel forgatván, itt-ott egykoru szép, kerekbetűs írással a lapszélre irt jegyzeteket s igazításokat vett észre benne; mire tüzetes vizsgálat alá vevén a könyveket, föltűnt neki is Claparède urnak, — aki e ritka kiadást csak nem régen szerzé meg, — hogy

a VI. kötetbe, a 92. és 93. lapok, vagyis Rákóczi mémoires-jainak vége és a gróf Bethlen Miklóséinak kezdete közé jó esomó, számszerint 56 lap írópapir van egykorulag kötetve. E lapok vörös téntás vonalozással kerítvék és a megelőző lapszéli jegyzeteket tett kéz gyönyörű, sűrű, apró gömbölyű írással tele írják. Csakhamar meggyőződtek, hogy a fejedelem Emlék raitainak pótlása, folytatása fekszik előttük, amelynek szerzője a könyvnek egykori tulajdonosa: „César De Saussure, gentilhomme de commandement du Prince Rakoczy”.

Nem tudván: ha ismeretesek-e már ezek a följegyzések irodalmilag, avagy nem? Tóth Sándor, — aki mint volt debreceni diák — engem a több mint negyedszázad óta a debreceni I-ső kerületnek, amelyben a kollégium is fekszik, országgyűlési képviselőjét személyesen is ismert, — Claparède ur engedelmével azonnal tudósított a leletről, tüzetesebben ismertetvén a kéziratot és tartalmát.

En azonnal, 1907 február elején, nagy örömmel válaszoltam, hogy a lelet eddig ismeretlen, egészen új s gratulálok a szerencsés felfedezéshez. A lelemásolatát engedelmet kérvén s nyervén Claparède urtól, — mint a magyar tudományos Akadémia történelmi bizottságának elnöke — intézkedtem a lelemásolatásról, a pontos összeolvasásról stb., — szakszerű utasításokat adva Tóth Sándor urnak. Ugy, hogy a betű hiv pontossággal, nagy gonddal készült, összehasonlított s hitelesített másolat az 1907. évi március hó vége felé már kezeim közt volt.

Ez — ime — Saussure egyik rendbeli Emlékirata felfedezésének története

Thaly Kálmán további sorából megtudjuk, hogy később közvetlen levelezésbe bocsátkozott a lelkes és tudós Claparède Sándor urral és ez a levelezés még nagyobb fontosságú felfedezésre vezette a fáradhatatlan tudós magyar kutatót.

Rájöttek a nemes Saussure Cézárnak ma is élő, előkelő rokonságára, akik regényes multu ősöknek a naplóját amatőr kiadásban nyilvánosságra hozták. Claparède ur közbejöttével egy ilyen díszes és ritka példányt Thaly Kálmánnak is küldöttek. Sőt belementek abba is, hogy a most említett és a Thaly Kálmán által közölt kéziratnak kiadatlan III-ik kötetét lelemásolathassa a magyar tudományos Akadémia történelmi bizottsága. Megengedték a közzétételét is; — midőn is Thaly Kálmáné a becses anyag lelemásolására most már állami ösztöndíjjal Tóth Sándor ev. ref. segédlelkész urat újra kiküldték Genèvebe és Lausanneba.

Ez az érdekes története a Thaly Kálmán legújabb kötetének a megjelenése előtti időszakból. S hogy éppen egy debreceni kollégiumi diák is sikereket ért el eközben, még nagyobb örömmel hozzuk tudomásul. A kollégiumra is háramlik ebből díszesség, mert „De Saussure ezen munkái (melyeket magyar és francia nyelven közölt Thaly és tájékoztató jegyzetekkel is bőven ellátott) Thaly saját szavai szerint: „hazai történelmünknek, nevezetesen a Rákóczi-emigráció történetének elsőrangú forrásai és mindekor azok maradványai.”

Ingyen kapja lapunk minden előfizetője a „Debreceni Képes Kalendárium” Debrecen és Hajdu megye leggondosabb címtárát tartalmazó, díszesen bekötött képes nagy naptárt. o

A sarkkutatók egymás ellen.

Az északi sark fölfedezése.

— Távíratil tudósítások. —

Brüsszel, szeptember 8.

Dr. Cook a lapok jelentése szerint távíratilag értesítette az obszervatórium igazgatóját, hogy valószínűleg nem megy Brüsszelbe, miután Hamburgon át közvetlenül Amerikába szándékozik utazni.

Kopenhága, szeptember 8. Cook dr. arra kérte Svedrup kapitányt, hajózzon el a Jork fókhoz és keresse fel a két eszkimót, akik Cook dr.-t az északi sarkhoz kísérték és hozza őket mielőbb Newyorkba.

Kopenhága, szeptember 9. Azok a hírek, melyek szerint Peary és emberei kétségbevonják, hogy Cook korrektil járt el, Cookot nem igaztadják fel tulságosan. Cook kijelentette, hogy ő a gyanúsításokkal szemben meg fogja őrizni hidegvérét és egyelőre a bizonytalan formában felvetett vádakra nem is nyilatkozik, de ha ugyanis Peary maga, kétséget kizáró módon ismételné a vádakát, akkor azokra annál nyomatékosabban fog válaszolni. A Sun-nak nem válaszol. Teljesen kizártnak tartja, hogy Peary és emberei úgy nyilatkoztak volna, mint ahogy azt a Sun állítja. Végül kijelentette Cook, hogy akármiféle állításokkal hozakodnak is elő, őt nem fogják ezzel valamiféle polemikába belevenni. Ha Peary azt állítja, hogy elértek az északi sarkot, ő nem fogja azt kétségbevonni.

Kopenhága, szeptember 9. Cook holnap este elutazik innen, hogy Brüsszelbe menjen. Ezt megelőzőleg Cook még egy felolvasást tart az egyetemen és ez alkalommal az egyetem direktorává fogják kinevezni. Elvárják, hogy Cook a felolvasást fel fogja használni arra, hogy előterjesszen néhányat azokból a bizonyítékokból, melyeket tegnap este hiába vártak.

Bismarck herceg a Hortobágyon.

És a Deli Matyi német felköszöntője.

(Beküldetett.)

A Hortobágyon már régebben meg volt a maga varázsa. Nemesak most járnak már rajta hercegek, grófok, de azelőtt is.

A németek nagy vaskancellárjának, Bismarck hercegnek a fia, Bismarck Herbert herceg is felkereste egyszer a gyönyörű magyar pusztát. Ugy meg is szerette, hogy pár napig időzött odakint.

Igazi magyar vendéglátó figyelemmel fogadták a herceget, kirándult az egész magisztrátus a Hortobágyra és felsőges ebédet találtak a tiszteletére.

Deli Matyi bátyánk ebédközben csak hunyorgott, csak pislogott a jökevény hercegre. Bölesen tudta azt is Matyi bácsi, hogy Herbert herceg kukkot sem ért magyarul. Viszont arról is voltak tapasztalatai, hogy a magisztrátus urai meg inkább a német-szóval állanak hadilábon. Ámde tudta azt is, hogy az ilyen magas vendéget felköszönteni is illik, azért hogy a „böcsületet” megmentse, nekidúrta magát Deli Matyi bácsi és saját külön „hortobágyi német-nyelven” ilyen dikciót vágott ki:

Hörsög Bismarck! Ungár pör (bauer) komt zu haus fon feld, und liegt zeine hand, zeine bub auf die kopf, und, zagt „lieber zöhn, zollst du, so brave ments zein, vie

A tanuló ifjuság

részére kitűnő szerkesztű zseborák, pontosan szabályozva, jótállással kaphatók, valamint javítások legjobban, gyorsan és pontosan készülnek

Kurián Gyula
órás, Debrecen, Piac-u. 42.

deine fater!“ (Hörösög Bismark! Magyar paraszt hazajöven a mezőről, kezét fia fejére teszi és mondja: — légy olyan derék ember, mint az apád!)

Majd épületes „hortobágyi német“ felköszöntőjét így fejezte be Deli Mátvás:

— Hörösög Bismark! Ich wünse, dass zi zollen zó gröse menes sein, vie zeine fater! (Bismark herceg! Azt kívánom, hogy olyan nagy ember legyen, mint az apja!)

De, már ekkor Bismarek herceg is elnevette magát és egész röviden megjegyezte:

— Na, ich glaube nicht. (Na, nem hiszem!)

Már erre Matyi bátyánk sem hagyta kordában a vásznat. Felugrott a székről. Megrázta bozontos üstökét és kibökte:

— Na, ich auch nicht! (Magan sem!)

Herbert hercegnek még a szeme is könybe lábbadt a nevetéstől. Hortobágyi időzése alatt nem engedte messze magától Deli Matyit!

Nemes Bisothka uram.

József főhercegnek volt szücs-mestere.

A Czegléd-utcai „Kis Pipa“ asztaltársaságnak a Vay Dániel és Teleki Sándor grófok asztaltársaságának volt egyik legeredetibb polgár tagja nemes Bisothka István uram. A híres debreceni szücsmester, aki gondőrfekete báránycák bőréből olyan pompa gubát remekelt és ajándékozott a boldogult József főhercegnek, amiről még álmodni sem tudnak a mai emberek.

A magyaros szokásairól nevezetes József főherceg sokszor büszkén viselte ezt a főuri gubát! Ennek dacára Bisothka bátyánk a holtiglan egyike volt a legszívósabb függetlenségi magyaroknak. — Sarkanyus ezüst csizmájával, ezüstkupakos tajték pipájával, hegyes bóbás fekete selymes „civis“ kalapjával, zsinóros szép magyar ruhában minden hazafias ünnepségen ott lehetett látni a hegyesre pedert bajszu, piros, nyílt magyar arcu, zömök, inkább széles, mint magas telivér debreceni hazafit és jeles iparosmestert. Még a régi fajú magyar iparosok kipusztultseregéből! Aki ahol csak megjelent, mindenhol derűt, kedélyt vitt a társalgásba. Különösen „borközi álláspontból“ mondott felköszöntői voltak népszerűek. Sőt rigmusban beszélő Kerekes Sámuel marosvásárhelyi professor példája után a verselésre is kedve szottyant Bisothka Istvánnak.

Egyszer egy felköszöntője során így énekelte ki a teiet a jóizü öreg:

Ki nem tudja,
Mi a tél?
Álljon ki a kapufél —
Fához mikor fú a szél...
Majd megtudja,
Mi a tél...

Midőn pedig halálát érezte, meghagyta nemes Bisothka István uram, hogy kedves pipáját, egy sallangos

zacskó szüzdohányt, meg kulacs bort vele temessenek a koporsóba... Beteljesült ez a kívánsága is!

A jóizü, debreceni derék magyar megérdemelte, hogy felemlísem az emlékét. Ugy éreztem, mintha csak öreg könnyvbe préselt rezeda virágszálla nyitottam volna rá a sárgult lapot.

A varga-utcai ref. templom helye.

A presbyterium gyűléséből.

(Az egyháztéri bérház. — Az autonom jog megsértése. — A tanítók drágasági pótléka.)

Élénk érdeklődés nyilvánult meg a református presbyterium tegnapi ülése iránt. A gyűlés legérdekesebb részét — mikor az egyházban való oktatást tárgyalták — lapunk más helyén adjuk. — Itt a letárgyalt több ügyekről a következőkben számolunk be:

A gyűlésen egyházi részről Dicsőfi József lelkészelnök, világi részről dr. Kola János elnökölt.

A gyűlést fél négy órakor nyitotta meg Dicsőfi József. A presbyterium a zsinati rendes tagságra egyhangulag Dicsőfi József-re adta a szavazatát!

Átirat érkezett a presbyteriumhoz, hogy az egyházmegyei közgyűlés szeptember hó 21-én lesz, amit tudomásul veitek.

A varga-utcai részben építendő templom helyének kijelölése felett fejlődött ki nagy vita. A Homokkert-utcaira vezető Bánk-utcával szemben levő térségen ugyanis találtak alkalmas területet, amelyhez még hozzácsatolható volna a mellette levő faraktár területe is. Így szép parkot is lehetne létesíteni. Két előny is kínálkozik ennél. Elsősorban közvetlen közelében van a Homokkertnek, másodsor a közlekedést semmi tekintetben nem akadályozza.

Igy a Homokkert és a város között létrejehetne az összekötő kapocs, amit a homokkertiak már régen óhajtanak. — Azután egyházi érdekből is felette kívánatos, hogy az új templom a varga-utcai részben épüljön fel.

A Homokkert református lakossága azonban dr. Kovács József utján egy kérvényt adott be a presbyteriumhoz, amelyben azt kéri, hogy az új templomot a Homokkertben építtesse fel az egyház.

A presbyterium több okból nem látta ezt a kérdést teljesíthetőnek. — Nem pedig elsősorban azért sem, mert ez precedensül szolgálhat arra nézve, hogy a többi kerek református lakosai is hasonló kívánsággal álljanak elő. Aztán meg az építés idejét ez ismét sokáig késleltetné, míg így a jövő tavasszal már hozzá fognak a munkálatokhoz.

A presbyterium ezek alapján a homokkertiak kérését elutasította és hozzájárult ahhoz, hogy kérvényt iatézzenek a városhoz a homokkert-utcai telek átengedése és egy millió téglá megszavazása tárgyában

A László testvérek, budapesti műépítések nem nyugodtak meg az egyháztéri bérház tervrajzai megbírlására kiküldött szakbizottság véleményében s kéri, hogy új szakértőket válasszanak, akik ítéletének ők alávetik magukat. A presbyterium azonban nem adott helyet a kérelemnek.

A következő tárgy Márton Imre egyházi ügyvéd véleményes javaslata volt a Nagy Jánosné-féle hagyományra nézve. A kormányhatóság az alapító-levél kiállítását követelte. Ez azonban az egyházi autonomia megsértését jelenti, mert az egyházi alapítványokról az egyház számol kizárólag. Az egyházi ügyvédnek a javaslatát felterjesztik s annak elkészítéséért az egyházi ügyvédnek köszönetet szavaztak.

A tanítótestület kérésében úgy döntött a presbyterium, hogy a tanítóknak a kért 400 koronás drágasági pótlék helyét csupán a régi 200 koronás pótléket adják meg, a továbbiakra nézve a gazdasági tanács fog határozni.

Ezzel a gyűlés véget ért.

UJDONSÁGOK.

A „Debreczen“ ajándéka.

A Debreceni Képes Kalandárium olvasóinknak.

A „Debreczen“ szerkesztőségének és kiadóhivatalának maga elé tűzött célja, hogy olvasóinak igényeit minden irányban kielégítse. Kedvezőn változott viszonyok között ennek még jobban megfelelhettek. Legfőbb igyekezetünk, hogy tartalmasság, jól és gondosan szerkesztett ujságot adjunk az olvasó kezébe.

Hogy azonban az olvasóink közötti viszonyt még szorosabbá még bensőségebbé tegyük, a legmészebbmenő áldozatoktól sem riadunk vissza. Mert legnagyobb elismerésünk, ha az olvasók, a mi kedves közönségünk méltányolja jó törekvésünket.

A jövő év elején, illetve még ez év utolsó napjaiban ingyen adjuk előfizetőinknek a Debreceni Képes Kalandárium 1910. évi évfolyamát. Mindenki ismeri ezt a naptárt, mely teljességével, irodalmi részében magas színvonalával eddigi évfolyamaiban is közkedveltségnek örvendett.

Régi előfizetőinknek, október elejétől belépett előfizetőinknek díjtalanul ajándékképen adjuk a naptárt, melyet értékes és jól használható voltánál fogva bizonyára szívesen fogadnak előfizetőink.

Hisszük, hogy ez által is kedves szolgálatot teszünk előfizetőinknek.

A „Debreczen“

szerkesztősége és kiadóhivatala.

Debreceni nótaszerzők.

E néhány soroska nem áll kapcsolatban a „Debreczen“ közelebbi számaiban „Egy gyászdal szerzőjéről“ felvetett érdekes közleményekkel. Ugy a Békely Lajos szoboszlói lelkész ur felvilágosító sorait a „Lelkünk borítja néma fájdalom“ szerzőjéről, mint a Nagy Vilmos kollegiumi tanár ur pótló adatait figyelemmel, örömmel olvastuk néhai való jó Tordai Gáborral kapcsolatosan, mint aki is hasonlóan szövegre szerkesztett gyönyörű gyászdalet.

Ezen körülményre minékünk ninesen megjegyzésünk, csak az eszmerokonság láncolatának kapcsán emlékezünk meg, hogy nagy általánosságban néhány debreceni nótaszerzőről.

Mert Debreczen nótaszerető város volt. Az öreg kollegiumból sok gyönyörű költeményt, sok népszerűvé vált népdalt, új nótát hordtak szét, terjesztették el az országot felestatangoló debreceni diákok. Híres diákok.

Nem is megyünk a régebbi időkbe vissza, midőn Boka Károly „kesergőjét, toborzót“ szerzette! A híres Balázs Kálmán

Az összes tanintézetekben szükséges legújabb kiadásu

iskolakönyvek

mindenféle papír, író- és rajzszerke legolcsóbban kaphatók

Csáthy Ferencznél

Debreczen legrégibb könyvkereskedésében DEBRECZEN, Egyháztér 2. szám.

remek, hangulatos nótáit is odaengedjük ama kornak, mikor még Komlóssy Arthur urók voltak itt Debrecenben az „arany fiatalok”.

Hanem Tárkányi nevezetű nótaszerző cigányprimás, meg Magyarai, a kedves Kálmán a mi időnkbeliek.

Mácsay Sándor kiváló karmesterünknek a danától gazdag lelkéből is csendülnek felénk népdalok!

Psenyeczky Nagy Zoltán meg már a klasszikus magyar zeneszerzéssel is sikeresen próbálkozott egyik nagy dalművében. Dalmás apró nótáinak meg se szere, se száma.

Kovács László bankigazgatónak is több nótáját hegedülik a cigányok országszerte.

S hogy koronázzuk ezen igénytelen sorokat, a mi fiunk, a mi nótafánk Dóczy József is...

A Dóczy „Jóska” mélyérzésű, megkapó magyar nótáit a szalonoktól le a fonóig mindenhol ismerik, dalolják. Elérte a legszébb sikert! Amerre csak megfordul, mindenhol a nótáival, az ő gyönyörű Dóczy-nótáival köszöntik a muzsikások, az énekesek, mert a Dóczy neve már fejedelmi nevet jelent a magyar nótaszerzők sorában.

...Nem hiában zúgnak-búgnak a vadgerlicék szép Nagyerdőnk lombos fáin. Vannak itt sokan, akik meghallgatják, vannak itt sokan, akik átértik, átérzik és nótára teszik a magyar népdok, magyar rónák hangjait a magyar nép dalos lelkének sejtéseit...

— **A vármegyei közgyűlés előkészítése.** Hajdúvármegye törvényhatósági bizottsága szeptember hó végén közgyűlést tart, amelynek több fontos tárgya mellett az árvaszéki ülnöki s a III-ad jegyzői állás beföltése végett az állandó választmány pénteken délelőtti 9 órakor ülést tart.

— **Kinevezés.** A m. kir. igazságügy-miniszter Jeney Gábor debreceni kir. törvényszéki joggyakornokot a máramarosszigeti kir. törvényszékhez jegyzővé nevezte ki.

— **Közigazgatási bejárás.** A A posta- és távirat igazgatóság értesítette a városi tanácsot, hogy a telefonkábelek és vezetékek iránynyomának megállapítása céljából a közigazgatási bejárás határidejét szeptember 13-ára tűzte ki s erre Buzás Elemér főmérnököt küldte ki. A város részéről a bejárásón Boross József mérnök, Vegh Gyula főkapitány és Debreceni Jenő, a világitási vállalat igazgatója vesznek részt.

— **Ülések a városházán.** A városházán a tisztviselők megkezdték munkájukat s egymásután tartanak üléseket. Szeptember 12-én a gazdasági bizottság, 17-én a színházi bizottság tart ülés. A gazdasági bizottság a város jövő évi költségvetésével, a színházi bizottság folyó ügyekkel foglalkozni.

— **Városunk vendégei.** Szívesen adjuk közre és pártolásra ajánljuk a nagyközönségnek a következő felhívást. E hó 28-án 800-nál több református lelkész jön Debrecenbe, „Országos Református Lelkész Egyesület” kongresszusára. A vendéglők a legjobb akarat mellett sem képesek az érkezők negyed részét sem elhelyezni. Ezért fordult az intéző bizottság Debrecen vendégszerető polgárságához, hogy fogadjanak hajlékukban egy-két vendéget. — Most kérésünket ismételve, — felmerült esetekből kifolyólag — azt is jelezni kívánjuk, hogy a vendégek semmi egyéb igényt nem tartanak,

mint ama szerény kis helyre, hová fejüket lehajtsák. Ujból kérjük a vendéglátók jelentkezését, azzal a tudósítással, hogy az érkezők névsora alulírott nál, a püspöki hivatalban már megtekinthető. Debrecen, 1909 szeptember hó 9-én. Hajdu Zsigmond, püspöki titkár, bizottsági elnök.

— **Eskütétel.** A közigazgatási bizottság erdészeti albizottsága ma délután a város háza kistanácertermében ülést tartott, amelyen az ujonnan megválasztott erdész, László János letette a hivatalos esküt.

— **A gazdák figyelmébe.** A császári és királyi ceglédi 2. számú loavatató bizottság a ménlepi laktanya melletti téren október 12-én délelőtt nyolc órai kezdettel katonai lövésárt tart. A bizottság háts és hámos lovakat fog vásárolni.

— **„Közlemények a koleráról”** című cikksorozatot helyszüke miatt a mi számunkban nem folytathatjuk. Szombati számunkban hozzuk.

— **Nyugdíjügyek.** A vármegyei tisztviselői nyugdíj bizottság Kovács Gyula alispán elnöklete alatt ma délelőtt ülést tartott. A bizottság megállapította özv. Sepsy Dezsőné nyugdíjigényének jogosultságát s a nyugdíj összegét s nyugdíjazta Kovács Imre vármegyei írnokot munkaképtelenség miatt.

— **Megharapta a tigris.** Nagyon érdekes s különös esettörténet ma Püspökladányban. Vasuton Budapest felől reggel odaérkezett egy állatsereglet, melyet Nagyváradra kellett volna továbbítani. Lévai Mihály vasuti kocsikezelő kíváncsi volt a vadállatokra és az egyik ketrec tetején benézett. A ketrecben tigrisek voltak elhelyezve és amint a vasuti tiszt bekandikált a ketrec rácsai között, az egyik tigris felugrott és a szerencsétlen ember fél arcát leharapta és rettenetesen összekarmolta. A súlyosan sérült vasutast lakásán ápolják.

Tanév megnyitása a collegiumban. A collegiumban ünnepelesen ma délelőtt nyitották meg a tanévet. A főiskola összes tanszakainak növendékei jelen voltak a Nagytemplomban tartott istentiszteleten, amelyen imát Csiky Lajos theologiai tanár mondott. Ezután a tanári kar és a nagyközönség a collegium dísztermébe vonult, ahol dr. Erdős József akadémiai igazgató felolvasta nagy tetszés mellett székfoglaló értekezését.

— **Véletlenül megmérgezte magát.** Pár nappal ezelőtt történt, hogy Nagy Sándor 58 éves napszámos véletlenségből marólugot ivott. A szerencsétlen embert súlyos belső sérüléseivel a közkörházban ápolták, hol tegnap szenvedett sérüléseibe belehalt.

— **Köszönetnyilvánítás!** Mindazon igen tisztelt rokonok, ösmerősök, jó barátok, kik felejtethetlén jó férjem végtisztességételen való megjelenésök által, mértetlen fájdalommat némileg is enyhíteni szivesek voltak, fogadják ezuton hálás köszönetemet. Özv. Boross Mártonné és gyászoló családom nevében is.

— **Két nap halottai.** Az elmúlt két nap folyamán az állami anyakönyvi hivatalban a következő haláleseteket jelentették be: Csathó János r. kath. 55 éves, Szabó József ref. 10 éves, Király Dániel ref. 3 éves, Osztovczy N. r. kath. 3 óra, Andrási Imre r. kath. 1 hónapos, Nagy Sándor ref. 58 éves, Tóth István r. kath. 78 éves.

— **Az összes tanintézetekben** szükséges legújabb kiadású iskolai könyvek, az igazgatóság által megállapított hivatalos tankönyvjegyzék szerint kaphatók Csáthy Ferencnél Debrecen legrégibb könyvkereskedésében, Egyház-tér 2. szám alatt.

— **Lapkihordók fix fizetésre, rikkancsok magas jutalékra felvételnek lapunk kiadóhivatalába gróf Degenfeld-tér 2. sz. I. em.**

— **Fertőtlenítő ócska tankönyveket** hozott forgalomba ez évben Aczél Henrik helybeli könyvkereskedő, aki az összes iskolákban előirt ócska tankönyveket a városi t. főorvos utasítása szerint fertőtlenítette, — miáltal a tanulók egészsége meg van védve a fertőző bacilusoktól. Ezen, az egész országban páratlan és üdvös ujitást ajánljuk a t. szülők és növendékek figyelmébe. Tankönyvek már most féláron kaphatók.

— **Iskola-táskák a legnagyobb választékban kapható Mentze Henrik áruházában, Kossuth-u. 4.**

— **Alföldy László tánciskolájában** az őszi tanfolyam folyó hó 11-én, szombaton délután 6 órakor kezdődik meg Szent-Anna-utca 22. sz. alatt.

— **Könyves Tóth Ilona szabászati és varró tanintézete Rákóczi-u. 14.**

— **Uj tánciskola megnyitás.** Alföldy László okleveles tánctanító új tánciskolát nyitott Szent Anna-utca 22 szám alatt. Kényelmes modern, úgy hogy a legmagasabb igényeket is képes kielégíteni. — Az őszi tanfolyamra a beiratkozások szeptember hó 1-én kezdődnek, Szent Anna-utca 22. szám alatt. Telefon.

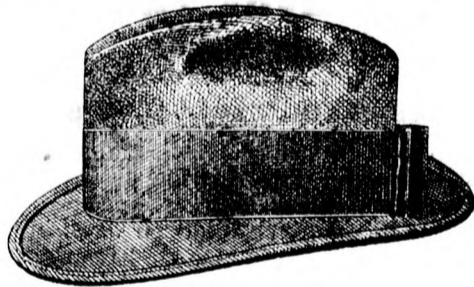
— **Könyvkötészeti munkákat** Dávidházy Kálmán és társa cégnél rendeljünk.

— **Mentze Henrik áruházában** a legjobb minőségű fésűk, fésű készletek, fejdíszek, hajtűk, illatszerek és szappanok, olcsó szabott árak mellett kaphatók.

Lapunk új előfizetői is ingyen kapják a

„Debreceni Képes Kalandáriomot”
o az 1910-ik évre. o

KALAP

különlegességek

4 koronától 10 koronáig
LENGYELNÉL

Piac-utca 43.

Roth Albert bűnügye.

A feleséggyilkossággal vádolt férj az esküdtszek előtt.

— Távirati tudósítás. —

Nyiregyháza, szept. 9.

A nyiregyházi esküdttörvényszék ma kezdte tárgyalni a lövőpetrii szenzációs bűnügyet, melyben tudvalevőleg Roth Antal áll a feleséggyilkosság büntetvével vádolva.

Óriási érdeklődés mellett nyitotta meg az elnök a tárgyalást.

Roth Albertet elővezetik. A vádlott az

elnök kérdéseire nagy határozottsággal ezt feleli:

— Nem érzem magam bűnösnek.

Aztán részletesen elmondja házasságának történetét. Felesége gyakran betegeskedett. Már házasságuk első napjaiban rájött arra, hogy feleségének súlyos baja van. Az asszony házilag is nagyon sokszor kezelte magát. — Március elején újra nagyon beteg lett.

A körorvos éppen a faluban járt, elhivatták és az irt is a betegnek valami receptet, melyet elhozott. Ekkor reggel hét órákor ébredt fel Róth és a felesége, szombat lévén, küldte a templomba, hogy menjen csak egyedül, mert ő nem tud felkelni. Mikor hazatérőben Róth benyitott a szobába, feleségét eszméletlen állapotban találta. Felnyitotta az ablakokat, behívatta a cselédeket, orvosért küldött, de mire ez megérkezett, az asszony már halott volt. — Azt tudja, hogy felesége szívelzsírosodásban szenvedett, de azt sem tartja kizártnak, hogy öngyilkossági szándékából megmérgezte magát. Ezt annál inkább nem tartja kizártnak, mert felesége sokszor panaszkodott előtte, hogy a betegséget már nem tudja tovább tűrni.

Az elnök megjegyezte:

— Ha öngyilkos lett volna a felesége, csak hagyott volna hátra magának néhány sort.

A tanúkihallgatások során legelső volt Weisz Józsefnének, Róth Albertné édes anyjának a kihallgatása. Elmondja, hogy bár Róth Albert szerelemből nősült, mégis nagyon durván bánt feleségével. Ütötte, verte, sőt egy ízben fegyvert fogott rá. Erre nézve azonban pozitív bizonyítékot nem tud felhozni.

A következő tanu dr. Weisz József szintén nagyon terhelőleg vall Róth Albetre. Ezzel a kihallgatással az elnök a tárgyalást felfüggesztette. A tárgyalás néhány napig is elfog tartani.

Cigányok rabló-tamadása.

Érdekes eskütszeki főtárgyalás.

Érdekes tárgyalás folyt le ma délelőtt az esküdtbíró előtt. Három cigányt vontak felelőségre azért, mert az évi május hó 12-ikén a hosszupályi erdőben kifosztották Szentye Sándor gazdálkodót. Elvették tőle a kabátját, amelyben 7 korona készpénz volt aztán szalonnát és egy üveg pálinkát raboltak el tőle. A cigányokat: Rostás Dánielt, Bogdán Józsefet és Bogdán Sándort május 16-án Nagylétán esipte el a csendőrség.

Először Rostás Dánielt hallgatták ki. Szánalmas nyomorék alak, „kacsakezü”, — amint a cigányok egymás között mondják. Beszélni is alig tudott.

Tagadta a tettet. Majd előadta, hogy Álmosdra valók s a rablás napján is ott voltak. Ki sem mozdultak onnan.

Ezután Bogdán Józsefet hallgatták ki. Bűnösnek érzed-e magad? — kérdezte az elnök.

— Én? Csókolom kezsit, nem érzem magam bűnösnek. Tizenöt éve nem is vótam instálom Pályiba.

— Abba az időtájban Ersemjin fele jártunk. Még ott egy tanyánál meg is szólítottak bennünket, hogy segítsetek cigányok ezt a borjut feltenni a szekérre.

— Igenis segítettünk, mer hogy ü vót a tekintetes ispán ur, meg ismertük mindjárt a szavazatárul.

— Hát hol voltatok május 12-ikén?

— Ersemjénben.

— Hazudsz! A vizsgálóbíró előtt mást mondtál.

— Tagadom instálom, tagadom. — Én

olyat nem beszilhettem. Lehet ott tivedtek, kezsit csókolom.

Ezután szembesítették a társával. Rostás Dániellel, aki fentartotta az előbbi állításait.

— Ne tessik hinni — instálom. — Ennek nincs esze!

A bíróság az esküdtek verdiktje alapján Rostás Dánielt két évi, Bogdán Józset és Bogdán Sándort fejenként két és fél évi börtönre ítélte. Az ítélet jogerős.

TÁVIRATOK.

Elraboit kisleány.

Hódmezővásárhely, szept. 9. Kiss Mária 12 éves polgári iskolai leánynövendék, kifejlett gyönyörű urileányka ma eltűnt. A kisleányt egy ismeretlen ural az országuton egy robogó automobilon látták.

Ítélet előtt.

Zágráb, szept. 9. A zágrábi felségáru-lási pör a befejezéshez közeleg. Accurti ügyész holnap kezdi meg vádbeszédét.

Elfogott hasfelmetsző.

Bécs, szept. 8. A rendőrség letartóztatta Hadnesek Henrik lámpagyújtót, ki készsúrással nyílt utcán öt asszonyt, mindegyiket a hasán, megsebesített.

Nagyvárad és a szekularizáció.

Nagyvárad, szept. 9. Nagyvárad közgyűlése ma foglalkozott Hajdumegye szekularizációs indítványával. Az indítvány fölött 40 szóval harminc ellenében, mint időszerűlen fölött napirendre tértek.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. A beküldött hortobágyi történetek alá valami „jelt” vagy „jegyet” is tehetnél, mivel így most már ketten is irosgatjuk! Meg is érdemli a hortobágyi pusztát, hogy foglalkozzanak vele! Hogy feltárják ezt a világot és a hozzáfűződő eseményeket.

M. Zs. A levelező lapra személyesen adjuk meg a választ.

K. A. Várjuk az orosz tábornok sirjára vonatkozó adatokat.

A nagy rejtély.

— Folytatás. —

Nem csak meg voltam lepelve, de a szó szoros értelmében megijedtem azon feltűnő változás felett, melyen utolsó találkozásunk óta keresztül ment Playmore ur levele nem készített elő azon komoly hanyatlásra, mely egész lényén észlelhető volt.

Arca összeesett és elsoványodott; az egész arc sajátságosan megfogyott anyag és terjedelem tekintetében. Szemeinek szelíd, bársonyos fénye eltűnt. Vértörős erek hálózata látszott most körülöttünk, míg szomorú, öntudatlan bámulással szögződtek egy pontra.

Egykor erős, bár finom kezei, szinte megsoványodtak és reszkettek, amint a takarón nyugodtak. Arcának halaványsága, mit fekete bársony zubbonya tán még tulozva kiemelt, beteges bágyadsággal bírt, — a szép arcél oda volt. A szemei körüli számtalan apró ráncocska még jóval szaporodott. Ha székében előre hajlott, feje vállai közé hanyatlott. Ugy látszott, évek multak el feje fölött, hónapok helyett, amíg távol voltam Angliától.

Eszembe jutott az orvosi értesítés, mit Playmore ur elolvastatott velem s midőn előttem állt ismét az orvos határozottan ki nyilatkoztatott véleménye, hogy Dexter józan-ságának fenntartása egyedül idegeinek egészséges állapotától függ, éreztem, hogy helyesen cselekedtem, ha ugyan még remélhető a siker, hogy úgy haza siettem Spanyolországból. Tudva, amit tudtam s retteggéssel felismerve a veszélyt, láttam, hogy végzete közelg.

(Folyt. köv.)

Az iskolai év kezdetén

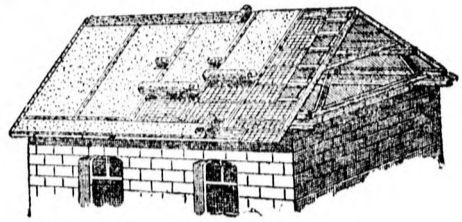
ajánlunk:

leány- és fiu fehérneműket, zsebkendők, harisnyák, paplan, matrac, ágy fehérneműk és flanelltakarókat nagy választékban, jutányos áron

Donogán és Somossy

Debreczen,

Kistemplom-bazár.

Biehn Asphalt fedőlemezei

elszigetelő lemezek.

Takarék tüzhelyek
Francia konyhák

Sesztina Sajos

vasraktárában

Debreczen, Piac-u. 23.

Önkéntes árverési hirdelmény.

A Debreczeni Siketnémákat Gyámolító-Egyesület tulajdonát képező s a debreceni 5198. sz. tjkvben A + 4608/a hrsz. alatt irt 527 □-örellel kitüntetett, hatvan-utcai kertben fekvő szőlő folyó évi szeptember hó 12-én, d. e. 10 órákor a siketnémák intézetében (Csapó-utca 35.) tartandó önkéntes árverésen 2200 korona kikiáltási ár mellett fog eladatni, hova a venni szándékozók meghívotnak. Az árverés megkezdése előtt az árverezni szándékozók 110 korona bánatpénzt tartoznak letenni. Egyébb feltételek a siketnémák intézetében a hivatalos órák alatt megtudhatók.

Villamos világitást,

telefonok, villamos esengők berendezését, javítását, évi jókarban tartását, úgy helyben, mint vidéken legjobb anyaggal, legolcsóbban eszközöl

Földvári L.

Debreceni első elektrotechnikai gyár és villamos-szerelési vállalat. — Csillárok, ivlámpák, villamos motorok, szellőztetők, dinamok állandó nagy választékban. Raktáron tartom a legjobb gyártmányú Wolfram és Osmium égőket.

Legbiztosabb szépitőszert a

FÁY-fele ARC-CRÉM.

Kittüntette a Bécsi, Párisi és Londoni kiállításán arany éremmel és oklevéllel.
Hatása csodás!

Szépit, fiatalít! Legkittünőbb szer szeplő, májfoltok, pattanások és az arcbőr tisztátalanságai ellen.

Egy tégely ára egy korona
Hozzávaló „Fáy-szappan” szintén egy korona
Kapható a készítő

GRÓSZ NAGY FERENCZ gyógyszerésznél =
Debreczen, Kossuth-utca 8.,
a színház mellett. * Telefon sz. 469.
„ARANYEGYSZARVU” gyógyszerész.

Villamos világitást

lakások, üzletek és egyéb helyiségek részére, malmok, gyá ak, kastélyok saját üzemi berendezéseket, dynamo-motor szellőztető, telefon, szobacsengő berendezéseket helyben és vidéken a legnagyobb szakértelemmel szavatosság mellett

Fazekas Imre

készít DEBRECZEN, Plac-u. 77.
Telefon 567. Eredeti Dr. Just Wolf-ram lámpa gyári raktára. Legolcsóbb bevásárlási forrás.

URSUS

a legökéletesebb rendszerű

BORSAJTÓ

a 3-ik erőáttétellel felülmulja minden más szerkezetű sajtó nyomóképességét, ACZEL csavar és keretszerkezettel, a must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a bor megfeketedését kizárja, a törköly egydarabban kivethető.

Képes árlap pinczefelszerelési cikkekéről és borsajtókról ingyen és bérmentve.

Tóth Gyula Debreczen.

Iskolás

fiúk és leánykák részére

kész fehérneműek, paplanok

ágyterítők, flanel-takarók, pokrócok, harisnyák, zsebkendők, valamint felsőruhákra legjobb minőségű és tartós szövetek és mosóárúk igen jutányos és szabott árban beszerezhető

Szépe Lajos

női divat és fehérnemű üzletében

Debreczen,

Kossuth-utca 6. sz.
Rothschnek-féle gyógyszerészertár mellett.

Cs. és kir. 27-ik számú katonai épületkezelőseg.

Értesítés.

A trágya kihordás biztosítására a debreczeni városi laktanya istállóiból, 3 évi tartamra, vagyis 1910. évi január hó 1-től 1912. évi december hó 31-ig

1909. évi szeptember hó 30-án, délelőtt 11 órakor

a cs. és kir. 27-ik számú katonai épületkezelőségénél (lovassági laktanyában) írásbeli versenytárgyalás fog megtartatni.

Ezen szerződés megkötésére érvényes határozmányok fentemlített katonai épületkezelőség irodájában, folyó évi szeptember 20-ától, naponta a rendes hivatalos órák alatt betekintheők.

Debreczen, 1909. év augusztus havában.

A debreczeni városi lovassági laktanya cs. és kir. 27-ik számú katonai épületkezelőségétől.

KOVALD PÉTER ÉS FIA

cs. és kir. szabadalm. kelme és szőrmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár BUDAPEST, VII., Szövetség-utca 37.

Megbizói kényelmét szem előtt tartva elhatározta, hogy minden tekintélyes vidéki városban képviselőt létesít és ezáltal módot nyújt a nagyérdemű közönségnek arra, hogy cégét — a csomagolás és postaköltségek mellőzésével — közvetlenül felkereshesse **SCHWARTZ R. Debreczen Dégenfeld-tér 8. szám** vette át a képviselőt és a gyár rendes áraiban vállalja az uri-, női- és gyermeköltönyök, díszítő és butorszövetek, függönyök, kézimunkák, szőnyegek, cipke és végárúk, szőrmék stb.iek vegytisztítását és festését. **Ugyazintén ágytollak tisztítását és fehérneműek mosását is.** A nagyérdemű közönséget biztosítva kifogástalan munkájáról és mindenkor méltányos áraitól, szíves jóindulatába és figyelmébe ajánlja a képviselőt és számos megbízást kér a

Kovald Péter és Fia cég.

Legrégibb épületüvegezési és képkeretezési vállalata

Blattner Gyula

Telefon 468. sz. Főtér 69., Megyeházzal szemben. Alapított 1801.

Építkezések beálltával ajánlja magát új és ó épületek, kirakatok beüvegezésére, melyekhez állandóan nagy raktárt tartok mindenféle üvegtáblákból.

Gyors és pontos kiszolgálás, jutányos árak. Költségvetések kívánatra díjtalanul. Állandó nagy raktár mindennemű kész ablakokban, ugyazintén képkeretekben, stb.

Fiók raktára nincs,

de a legnagyobb választékot

férfi-, fiu- és gyermek ruhákban

feltűnő olcsó szabott árban

FRANK REZSŐ

Debreczen legnagyobb ruha-áruháza, a Bika-szálloda mellett nyújthatja.

Ezen óriási vállalat saját műhelyeiben a legújabb divatu uri ruhákat készítetteti a legjobb gyapju szövetekből és a legkényesebb izléstket a legjobban kielégíti.

Óriási előnyös vétellel folytán feltűnő olcsó árban árusít

Minden vevő mentve van bármily csalódástól, mert minden darabon a legolcsóbb szabott ár ki van tüntetve. Meg nem felelő árúk bármikor becséréltetnek, avagy kívánatra a pénz visszaadatik.

APRÓ HIRDETÉSEK.

10 szög 40 fillér, azontul minden szó 4 fillér, a legkisebb hirdetés 40 fillér.

Levélbeli tudakozódásokra pontosan válaszolunk, kérjük azonban a szükséges postabélyeget. Apróhirdetéseket postautalvánnyal is lehet föladni, a szelvényen a szöveg könnyen elfér. Apróhirdetéseket a kiadóhivatal felvesz d. e. 8-1-ig és d. u. 2-8-ig gróf Dégenfeld-tér 2. sz. I. emelet, a folyosón az első ajtó.

Minden ok

amellett szól, hogy vegye igénybe a „Debreczen” apróhirdetéseit, mert

- Ha állást keres — ott talál.
- Ha lakást keres — ott talál.
- Ha alkalmazást keres — ott talál.
- Ha társat keres — ott talál.
- Ha oktatást keres — ott talál.
- Ha butort keres — ott talál.
- Ha hangszer keres — ott talál.

Szóval bármire is szüksége van, ott megtalálhatja, ha pedig eladni akar valamit, ott eladhatja.

Levelezés.

Levele van a kiadóban és a hivatalos órák alatt átvehetik: „Zugló”, „Kellems sétapartner”, „Z. I.”, „Jenő”, „Ilona” jeligére.

A német nyelv gyakorlása végett ismeretséget óhajt kötni fiatalember, oly tisztességes nő vagy férfival, ki magyarul csak nagyon keveset tud. Leveleket a kiadóba „Drezda” jeligére kérek.

Ajánlat.

Aromás és zamatos pörkölt kávék kaphatók Félégházynál. Villanyüzemű kávépörköldő a kirakatban Piac- és Miklós-utca sarak. 6

Irásbeli másolási munkálatokat szép, helyesírással bíró fiatalember elvállal. Cim a kiadóban.

Uraktól levetett ócska ruhákat igen tisztességes árban vesz Rósenberg Béni Debreczen Bádógos-u. 1. 15

Borsos-féle hajszesz kapható Mihalovits Jenő gyógyszerárában.

Iskolakönyvek vidéki megrendelését leggyorsabban és pontosan intézi, Debreczen legrégebb könyv- és papirkereskedése: Csáthy Ferenc, Egyház-tér 2. sz.

Zongora órákat ad kezdők és haladók számára előkelő urileány. Cim a kiadóban.

Kereslet.

Pénztárnoknő, ki már több évi gyakorlattal bír, alkalmazást nyer Bosznay J. és Társa cégnél.

Keresetetik két egymásba nyíló hónapos szoba, lehetőleg a Piac-utcán. Cim a kiadóhivatalba adandó.

Tanuló felvétetik Váray József kereskedésében.

Lakatos segéd és tanuló felvétetik Csillag-utca 25. szám alatt.

Keresek 3 személyre szóló butorozott szobát. Cim a kiadóban.

Egy jó családból való fiú tanuló Juhász István épület- és műlakatos vállalatánál felvétetik. Kazinczy-utca 2. sz.

Eladás.

ELADÓ MUST
cirka 200 hektoliter. Nagydobosi (Szatmár-megyei) termés. Cim a kiadóhivatalban.

Bérbe adó Pestmegyei 1700 hold magyar uri birtok, vasúton Pestről 1 óra; tehenészet, dohánytermelés, Október hó 1-től 12 évre; kötött földek, hullámos részletek. Cserepes Gyulánál, Szendy-utca 72., Budapest.

Bihar—Diószegei bor, hordószámra eladó Csapó-utca 27. sz., ugyanott az idejé termés, cirka 100 hektoliter, eladó.

Billiárd-asztal, ebédlő-kredenc eladó, asztalosmunkákat elvállalok. Eötvös-utca 112. Nagy.

PRELOVSZKY ANDRÁS

elsőrangu katonai és polgári szabó üzlete bel- és külföldi szövetek valamint hadi felszerelési cikkek nagy választéku raktára

Debreczen, Kossuth-utca 4. szám.

Elvállal a legújabb szabású és a legnagyobb igényeket is kielégítő katonai, vasuti és sport egyenruhákat, polgári öltönyöket, valamint magyar-, disz- és viselő ruhákat papi reverendákat, palástokat és fővegeket a legjutányosabb árak mellett készítek.

Ugy tényleges, mint tartalékos tiszték és egyéves önkéntesek

a legelegánsabban szabályszerint kiváló olcsó árban felszereltemek. Az anyag jó minőségért valamint előírás szerinti elkészítésért felelőséget vállalok.

Árjegyzékkel és felvilágosítással szívesen szolgállok.

Nyomatott Debreczen szab. kir. város könyvnyomda-vállalatánál.

ISKOLÁS FIUK

és leányok részére olcsó, szabott áron beszerezhetők:

Kész fehérneműek, ingek, lábravalók, harisnyák, zsebkezdők.

Paplanok, matrácok, ágylepedők, flaneltakarók.

Fiuknak Brassói posztók, Leányoknak intézeti sötétkék gyapju Cheviot ruhaszövetek és hozzávalók

Szabó Lajos Fiai

divat- vászon- és szőnyeg-raktára

Debreczen, Rózsa-u. I.

Alapított 1842. évben.

BORSOS-féle

HAJSZESZ a legjobb hajnövesztő és hajápoló szer. Hatasza bamulatos. Megszünteti a hajhullást, a hajvégek megtöredezését. NŐTETI A HAJÁT és nem változtatja annak színét. — Kapható:

Mihalovits Jenő
gyógyszertárában
DEBRECZEN.

Tüzifa raktár átvétel!

Értesitem a mélyen tisztelt vevőközönséget, hogy SZEGÁLL ZSIGMOND ur 25 éve fennálló

tüzifa raktárát

átvettem.

Midőn ígérem, hogy a t. vevőközönséget kitűnő, elsőrendű tűzifával a legpontosabban és legjutányosabb árban fogom kiszolgálni, kérem, hogy bizalmukkal megajándékozni szíveskedjenek. Megrendelések eszközölhetők

NAGY SAMU dohánytőzsdéjében (Városháza épület) és a máv. fűtőháza mellett lévő tűzifa raktárban telefonon is.

Telefon szám 625.

Teljes tisztelettel

Miklós Emil

Jókai-utca 28. szám.